

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ БІЗНЕСУ ТА ВИХІД НА РИНКИ ЄС / INTERNATIONALIZATION OF BUSINESS AND ENTRY INTO EU MARKETS

Викладач: доктор економічних наук, доцент Переверзева Анна Василівна (Pereverzieva A. V.)

Кафедра: міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму,
V корпус, ауд. 119

E-mail: annapereverzeva069@gmail.com

Телефон: (099) 418-53-13

Інші засоби зв'язку: Moodle, Viber, Telegram, WhatsApp

Консультації: дистанційні – Viber, Telegram, WhatsApp (за домовленістю)

Освітньо-наукова програма, рівень вищої освіти:	всі програми доктор філософії						
Статус дисципліни:	Нормативна						
Кредити ECTS	3	Навч. рік:	2023-2024	Рік навчання	2	Тижні	12
Вид контролю:	Залік						
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12920						

ОПИС КУРСУ

Курс має на меті забезпечити аспірантів необхідним теоретичними знаннями та методичним інструментарієм щодо побудови алгоритму експортної діяльності, виходу на іноземні ринки, отриманні інформації про можливості на ринку ЄС, пошук ділових партнерів, визначення європейських правил та вимог, використання електронних ресурсів ЄС для розвитку бізнесу; аналіз українських прикладів успіхів та помилок в експорті; перевірки репутації та надійності партнера, ефективності використання нових можливостей та здатності до адаптації та розвитку в нових умовах; оцінки вигоди від відкритості та стратегічного підходу до розвитку власної справи.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання	
ПРН 1	Демонстрація системного наукового світогляду та загального культурного кругозору
ПРН 4	Основи академічного письма. Загальні правила оформлення наукового звіту, презентації, статті, монографії, дисертації. Особливості підготовки і подання публікацій до видань, що входять до міжнародних наукометричних баз даних
ПРН 7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності
ПРН 16	Виявляти та вирішувати проблеми, самостійно приймати обґрунтовані рішення, забезпечувати їх виконання; здійснювати планування та управління своїм часом; демонструвати ініціативність, лідерство та автономність у професійній та науковій діяльності

ПРН 22	Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів економіко-математичного моделювання та кількісного аналізу в контексті проблем економіки.
ПРН 27	Здійснювати аналіз зарубіжного досвіду з урахуванням зовнішньоекономічного курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію для вирішення теоретичних і практичних проблем економічної науки
ПРН 28	Формулювати та обґрунтовувати висновки, пропозиції та рекомендації економічного дослідження, здійснювати міждисциплінарні дослідження для вирішення економічних завдань

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Базовий навчальний посібник: Базовий посібник з інтернаціоналізації бізнесу і виходу на ринки Європейського Союзу. 2015. 380 с.

Презентації лекцій, плани практичних занять, методичні рекомендації до виконання тестів, самостійних робіт, відеоматеріали, основна та додаткова література розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12920>

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Поточні контрольні заходи

Основними контрольними заходами є тести та самостійні роботи, які виконуються після опанування відповідної теми курсу. Всі поточні контрольні заходи та методичні рекомендації до їх виконання розташовані на платформі Moodle.

Підсумкові контрольні заходи

Розробка та презентація «експортного паспорту» однієї з країн ЄС за вибором. Шаблон та методичні рекомендації щодо його заповнення розміщені на платформі Moodle.

Розробка та захист дослідницького проекту «Оцінка можливостей виходу на ринок країни ЄС». План і структура дослідницького проекту та методичні рекомендації щодо її підготовки розміщені на платформі Moodle.

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольні заходи, кількість балів
Змістовний модуль 1. Інтернаціоналізація: сутність, можливості та загрози/ Internationalization: essence, opportunities and threats		
Тиждень 1 Лекція 1	Поняття інтернаціоналізації за методикою «сутність-зміст-результат». Оцінка рівня інтернаціоналізації на основі матричних методів/ The concept of internationalization by the method of "essence-content-result". Assessment of the level of internationalization based on matrix methods	<i>Тест № 1. Основні поняття інтернаціоналізації/ Basic concepts of internationalization (max 10 балів)</i>
Тиждень 2 Практ. 1		
Тиждень 3 Лекція 2	Оцінка експортної готовності/ Assessment of export readiness	<i>Тест № 2. Оцінка експортної готовності товару та компанії/ Assessment of export readiness of goods and companies (max 10 балів)</i>
Тиждень 4 Практ. 2		

Змістовний модуль 2. Вибір та аналіз закордонних ринків/ Selection and analysis of foreign markets		
Тиждень 5 Лекція 3	Експортна стратегія. Підходи до експорту.	
Тиждень 6 Практ. 3	Експортна стратегія підприємства як основа діяльності на міжнародному ринку/ Export strategy. Approaches to exports. Export strategy of the enterprise as a basis of activity in the international market	<i>Самостійна робота № 1. Розробка експортного плану. Особливості оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства на міжнародному ринку/ Development of an export plan. Features of assessing the level of competitiveness of the enterprise in the international market (max 15 балів)</i>
Тиждень 7 Лекція 4	Попередній відбір закордонних ринків та їх дослідження. Оцінка факторів мікро- та макромаркетингового середовища діяльності на ринку. Аналіз економічних ризиків діяльності фірми на міжнародному ринку. Вплив регуляторного та нерегуляторного середовища на вихід національних компаній на ринки/Preliminary selection of foreign markets and their research. Assessment of factors of micro- and macromarketing environment in the market. Analysis of economic risks of the company in the international market. The impact of regulatory and non-regulatory environment on the entry of national companies into markets	
Тиждень 8 Практ. 4		<i>Тест № 3. Первинне й вторинне дослідження потенційного ринку/ Primary and secondary research of the potential market (max 10 балів)</i>
Змістовний модуль 3. Інформаційно-комунікаційні технології в умовах інтернаціоналізації бізнесу/ Information and communication technologies in the context of business internationalization		
Тиждень 9 Лекція 5	Введення бізнесу онлайн/ Starting an online business	
Тиждень 10 Практ. 5		<i>Тест № 4. Електронні інструменти експорту та онлайн-комунікації бізнесу/ Electronic tools for exporting and online business communication (max 10 балів)</i>

Змістовний модуль 4. Культура ділових відносин у міжнародному бізнесі/ The culture of business relations in international business		
Тиждень 11 Лекція 6	Культурні фактори в бізнесі та маркетингу/ Cultural factors in business and marketing	
Тиждень 12 Практ. 6		<i>Тест № 5. Бізнес-етика в експортній діяльності/ Business ethics in export activities (max 10 балів)</i>
Залік		<i>Презентація «експортного паспорту» однієї з країн ЄС за вибором/ Presentation of the "export passport" of one of the EU countries of your choice (max 15 балів)</i> <i>Захист дослідницького проекту/ Defence of a research project (max 20 балів)</i>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)	3 (задовільно)	
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

Змістовий модуль 1

Навчальні підручники, посібники, монографії:

1. Базовий посібник з інтернаціоналізації бізнесу і виходу на ринки Європейського Союзу. 2015. 380 с.
2. Thompson H. International Economics. Global Market and Competition ; 3rd Edition. New Jersey-Singapore, 2011. 437 p.
3. Яковенко Р.В. Глобальна економіка : конспект лекцій. Кіровоград : КНТУ, 2014. 57 с.
4. Рогач О. Багатонаціональні підприємства. Підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2019. 387 с.
5. Рогач О. Теорії міжнародного бізнесу. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 687 с.

Аналітичні матеріали:

1. Глобальні цілі сталого розвитку 2016-2030. Національна доповідь. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.
2. Доклад о торговле и развитии 2015. Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД). URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2015_ru.pdf.
3. Як Україні стати третьою в Європі за рівнем інтернаціоналізації МСБ? Аналітичний звіт центру EasyBusiness : вебсайт. URL : https://www.slideshare.net/Easy_Business/ss-120836927
4. ILO. Tripartite Declaration of Principles Concerning Multinational Enterprises and Social Policy. International Labour Office, ILO, 2017. С. 3. URL : https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_emp/---emp_ent/---multi/documents/publication/wcms_094386.pdf.

5. Переверзева А.В. Інтернаціоналізація бізнесу та вихід на ринки ЄС: навчальний посібник для здобувачів ступеня доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «Економіка». Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 87 с.
Статті в наукових виданнях:
 1. Olav Reinton. International Structure and International Integration: The Case of Latin America. URL: <https://doi.org/10.1177/002234336700400402>.
 2. Peter Andersen, Syed Zamberi Ahmad, Wai Meng Chan. (2014). Revisiting the Theories of Internationalization and Foreign Market Entry Mode: A Critical Review. International Journal of Business and Commerce, vol. 4. № 01. P. 37–86.
 3. Lemos F., Johanson J., Vahlne J. Risk management in the internationalization process of the firm: A note on the Uppsala model. Journal of World Business. 2011. Vol. 46. P. 143–153.
 4. Поляков М.В. Особливості економіки знань та їх прояви на рівні світового господарства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2017. № 12(2). С. 98–102.
 5. Онишко С.В. Взаємодія фінансового і реального секторів економіки у контексті розбудови фінансової інфраструктури України. Фінансова інфраструктура України: проблеми та напрямки розвитку : зб. тез всеукр. наук.-практ. конф. Київ : Криниця, 2013. С. 147–149.
 6. Онишко С.В. Парадигмальні особливості сучасних трансформацій на фінансовому ринку. Концепції та механізми сучасних трансформацій на фінансовому ринку : матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції. Ірпінь : НУ ДПС України. 2012. С. 97–99.
 7. Войтович Р. В., Солоха М. Т. Глобалізаційні процеси в сучасному світі : навч.-метод. матеріали; уклад. Г. І. Бондаренко. Київ : НАДУ, 2013. 52 с.
 8. Рогач О. Глобалізація виробництва та капіталу. Світова економіка. Підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. С. 224-225.
 9. Grossman G., Rossi-Hansberg E. Task trade between similar countries. Econometrica. 2012. Vol. 80. № 2. С. 593–629.
 10. Rasmussen E., Tanev S. The emergence of the lean global startup as a new type of firm. Technology Innovation Management Review. 2015. 5(11) С. 12–19.
 11. Рогач О. Багатонаціональні підприємства. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2019. С. 101–104.
 12. Лукьяненко Д., Поручник А. Универсализация функций международных институтов регулирования производственно-обменной деятельности // Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование. Київ: КНЕУ, 2013. С. 39–408.
 13. Лукьяненко Д. Характер и движущие силы экономического глобализма // Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование. Київ: КНЕУ, 2013. С. 19–35.
 14. Лукьяненко Д., Столярчук Я. Эволюция социально-экономических форм неравномерно-циклического развития мирового хозяйства. В кн.: Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование. Київ: КНЕУ, 2013. С. 308–330.
 15. Pereverzieva A.V. Assessment of the Enterprise Internalization Level. Вісник ЗНУ: Збірник наукових статей. Економічні науки. 2019. № 3 (43). С. 92–97.

Інтернет-посилання:

1. Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/>

COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-
%20EN%20version.pdf.

2. Світовий економічний форум. URL: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>.
3. Product exports and imports by country. URL: <http://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/POL/Year/2016/TradeFlow/Export/Partner/all/Product/manuf/Show/Partner%20Name;XPRT-TRD-VL;XPRT-PRDCTSHR;/Sort/XPRT-TRD-VL/Chart/top10>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики : вебсайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Змістовий модуль 2

Навчальні посібники, монографії:

1. Базовий посібник з інтернаціоналізації бізнесу і виходу на ринки Європейського Союзу. 2015. 380 с.
2. Ito K. Sources of Learning-by-Exporting Effects: Does Exporting Promote Innovation? Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA), 2012. 51 p. URL: <http://www.eria.org/ERIA-DP-2012-06.pdf>.
3. Бірюк О.С. Теоретичні підходи до визначення експортоорієнтованості підприємства. Міжнародна економічна політика: у 2 ч. Ч. 1. К. : КНЕУ, 2012. С. 455–460.
4. Stacey R. Strategic Management and Organisational Dynamics: The challenge of complexity to ways of thinking about organisations. London: Pearson Education, 2015. 7th ed. 560 p.
5. Галаган А.В. Сутність та особливості формування експортної стратегії підприємств АПК. Ефективна економіка. 2011. №9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=708>.
6. Організація маркетингових досліджень на зовнішніх ринках. Експортна стратегія підприємств у ринкових умовах. URL: http://lubbook.net/book_608_glava_12_Tema_12.Organ%D1%96za%D1%81%D1%96ja_mark.html.
7. Кінах А. К. Україні терміново потрібна Експортна стратегія. URL: http://ebooktime.net/book_295.html.
8. Особливості оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства на міжнародному ринку. Міжнародна інтеграція як фактор сталого інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України / За заг. ред. академіка Української екологічної академії наук, д.е.н., проф. Д.І. Бабміндри. Запоріжжя: «ЗНУ», 2018. 401 с. (С. 217-222).
9. Переверзева А.В. Інтернаціоналізація бізнесу та вихід на ринки ЄС: навчальний посібник для здобувачів ступеня доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «Економіка». Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 87 с.

Аналітичні матеріали:

1. Три рушійні сили. Як змінити українську економіку? URL: http://antikor.com.ua/articles/54428-tri_rushijni_sili_k_zminiti_ukrajinsjku_ekonomiku.

Статті в наукових виданнях:

1. De Loecker J. Detecting Learning by Exporting. American Economic Journal: Microeconomics. 2013. №5 (3). P.1-21.
2. Бірюк О. Особливості діяльності експортних компаній на сучасному етапі розвитку світової економіки. Ринок цінних паперів України. 2012. Вип. 8. С. 19–24.
3. Карасьова Н. А. Методологічні особливості дослідження експортоорієнтованої діяльності. БІЗНЕСІНФОРМ. 2019. № 7. С. 154-160.
4. Маркетинг для експортоорієнтованих організацій. URL: http://che-link.com/index.php?option=com_content&view=article&id=874:2013-02-26-06-16-11&catid=55:2013&Itemid=114.

5. Хмелевський О.В. Експортоорієнтованість підприємства: сутність та особливості формування. Вісник Хмельницького національного університету 2015. № 4. Т. 2. С. 47-53.
6. Бондар В. Пріоритети розвитку експортоорієнтованих підприємств України. Сучасні підходи до управління підприємством : збірник матеріалів доповідей учасників VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ : Політехніка, 2018. С. 40. URL: <http://conf.management.fmm.kpi.ua/proc/article/view/130738>.
7. Morkovina S.S., Malitskaya V.V., Panyavina E.A., Sibiryatkina I.V. Export Potential and Measures to Support Small and Medium-Sized Enterprises. European Research Studies Journal, European Research Studies Journal. 2018. vol. 0 (Special 1). P. 303-314.
8. Tambunan T. Export-oriented small and medium industry clusters in Indonesia. Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy. 2009. Vol. 3. No. P. 25-58. URL: <https://doi.org/10.1108/17506200910943661>.
9. Export Strategies for Small Firms. URL: <https://www.forumducommerce.org/Strat%C3%A9gies-dexportation-pour-les-PME/?langtype=2057>.
10. Переверзева А.В., Мала К.С. Експортна стратегія підприємства як основа діяльності на міжнародному ринку. Вісник ЗНУ: Збірник наукових статей. Економічні науки. Запоріжжя: Запорізький національний університет. 2017. №3 (35). С. 102–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2017_3_17.
11. Переверзева А.В., Губарь О.В., Москаленко О.Ю. Оцінка факторів мікро-та макромаркетингового середовища діяльності на ринку. Інноваційна економіка. №3-4, 2021. С.112-117. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/777>.
12. Переверзева А.В., Лазнева І.О. Аналіз економічних ризиків діяльності фірми на міжнародному ринку. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». № 2(103) 2021. С.87-91.
13. Pereverzieva A., Duhiienko N., Osaul A. The role of regulatory and non-regulatory when entering European markets by national companies. Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки. 2021. № 3.

Інтернет-посилання:

1. Basic Description of Strategic Planning (including key term stok now) URL:<http://managementhelp.org/strategicplanning/basics.htm>.
2. Десять цифр, які характеризують український АПК. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2016/12/16/614552>.
3. Trade Map. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>.
4. Export Helpdesk. URL: <https://helpdesk.epo.org.ua/>.
5. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
6. United Nations Conference on Trade and Development. URL: www.unctad.org.
7. The Global Export Marketing Information System. URL: <http://lcweb2.loc.gov:8081/glin>.
8. Інтернет-ресурси для експортерів» Internet Resources for Exporters. URL: www.exportusa.com/resources.html.
9. Euromonitor International Ltd. URL: www.euromonitor.com.
10. CIA World Fact Book. URL: <http://www.odci.gov/cia/publications/factbook/index.html>.
11. Country Libraries/ URL: <http://www.tradeport.org/ts/countries/>.
12. International Monetary Fund. URL: <http://www.imf.org/external/pubind.htm>.
13. International Bank for Reconstruction and Development). URL: www.worldbank.org.

14. International Trade Center, ITC. URL: www.intracen.org.
15. Organization of Economic Cooperation and Development, OECD. URL: www.oecd.org/std/tradhome.htm.
16. World Trade Organization, WTO. URL: www.wto.org.
17. Global Trade Information Services, GTIS. URL: www.gtis.com.
18. Dialog. URL: www.tradstat.com.
19. Організації Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва - Asia Pacific Economic Cooperation, APEC. URL: www.apecsec.org.
20. Food and Agriculture Organization of the UN, FAO. URL: www.fao.org.
21. United Nations Industrial Development Organization. URL: www.Unido.org.
22. Дослідження компанії (підприємства, галузі). URL: <http://iws.ohiolink.edu/companies/indexindus-tryresearch.htm>.
23. Центр галузевих досліджень - Center for Industrial Research and Service. URL: <http://www.ciras.iastate.edu/>.
24. Галузеві дані по виробництву і дослідженню ринку. Industry data and Market Research. URL: <http://www.ipc.org/html/navbar.htm/>.
25. Інформація в області науки, промисловості і бізнесу - Information in science, industry and business. URL: <http://www.nypl.Org/research/sibl/index.html>.

Змістовий модуль 3

Навчальні посібники, монографії:

1. Базовий посібник з інтернаціоналізації бізнесу і виходу на ринки Європейського Союзу. 2015. 380 с.
2. Маслов А.О. Інформаційна економіка : становлення, структура та теоретичне осмислення: монографія. Київ: Аграр Медіа Гр., 2012. 432 с.
3. Переверзєва А.В. Інтернаціоналізація бізнесу та вихід на ринки ЄС: навчальний посібник для здобувачів ступеня доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «Економіка». Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 87 с.

Аналітичні матеріали:

1. Цифрові дивіденди. World Bank. Доповідь про світовий розвиток «Цифрові дивіденди». URL: www-wds.worldbank.org/.../World0development010dividends0overview.pdf.
2. Digital transformation. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/digital-transformation_en.
3. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Електронне фахове видання «Ефективна економіка». 2018. №1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf.

Статті в наукових виданнях:

1. Shalmo D., Christopher A. Williams, Luke Boardman. Digital transformation of business models – best practice, enablers and roadmap. International Journal of Innovation Management. 2017. Vol. 21(08). P. 1–17. DOI : 10.1142 / S136391961740014X.
2. Чмерук Г. Особливості формування бізнес-моделі підприємства. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2016. Вип. 12. С. 170–178.
3. Краус Н. М., Клаус К. М. Інноваційне табло України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 6. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/6-2017-ukr>.
4. Криворучко О. С. Імперативи формування та доміанти розвитку цифрової економіки у сучасному парадигмальному контексті. / Криворучко О. С., Краус Н. М. Парадигмальні

- зрушення в економічній теорії ХІХ ст.: ІІ Міжнародна науково-практична конференція, 2–3 лист. 2017 р.: тези доповідей. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2017. С. 681–685.
5. Джулий Л.В., Емчук Л.В. Информационные системы и их роль в деятельности современных предприятий. В книге: Perspective economic and management issues Collection of scientific articles. Scientific journal “Economics and finance”, “East West” Association For Advanced Studies and Higher Education. 2015. С. 130–134.
 6. Цифровая экономика: как тебе послужит? Зеркало недели. 2020 №39. URL: https://zn.ua/macrolevel/cifrovaya-ekonomika-kak-tebe-sluzhitsya-333086_.html.
 7. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент. 2016. № 6. С.106–107.
 8. Куйбіда В.С., Карпенко О.В., Наместник В.В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно категоріального апарату. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України (Серія «Державне управління»). 2018. № 1. С.5-10.
 9. Roe D. Why a Digital Mindset Is Key to Digital Transformation. CMSwire. March 8, 2018. URL: <https://www.cmswire.com/digital-workplace/why-a-digital-mindset-is-key-to-digital-transformation>.
 10. Andersson P., Movin S., Mähring M., Teigland R., Wennberg K., eds. Managing Digital Transformation. Stockholm School of Economics Institute for Research (SIR). BrandFactory, Göteborg. 2018:23–39. URL: <https://www.hhs.se/contentassets/a3083bb76c384052b3f3f4c82236e38f/managing-digital-transformation-med-omslag.pdf>.
 11. Веретюк С.М., Пілінський В.В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. 2016. № 2. . 51-58.
 12. Пивоваров Ю. Навіщо Україні цифрова економіка URL: <http://nv.ua/ukr/>.
 13. Цифрова економіка. Про нові можливості для України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kubiv/tsifrova-ekonomika-pro-novi-mozhливosti-dlja-ukrajini-2282520.html>.
 14. Фіщук В. Цифрова економіка – це реально. URL: <http://biz.nv.ua/ukr/>.
 15. Куприяновский В. П., Добрынин А. П., Синягов С. А., Намиот Д. Е. Целосная модель трансформации в цифровой экономике – как стать цифровыми лидерами. International Journal of Open Information Technologies. 2017. vol. 5, no. 1. С. 26–33.
 16. Краус Н. М., Краус К. М.. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 6. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/6-2017-ukr>.

Інтернет-посилання:

1. Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/>
2. COMPLET% 20EN% 20BARROSO% 20% 20% 20007% 20-% 20Europe% 202020% 20-% 20EN% 20version.pdf.
3. Світовий економічний форум. URL: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>.
4. Цифрова адженда України – 2020 (“Цифровий порядок денний” – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти “цифровізації” України до 2020 року. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики : вебсайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Змістовий модуль 4

Навчальні посібники, монографії:

1. Базовий посібник з інтернаціоналізації бізнесу і виходу на ринки Європейського Союзу. 2015. 380 с.
2. Етика ділових відносин : навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.]. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с.
3. Hayton J. PhD: an uncommon guide to research, writing & PhD life. 2015. 212 p. URL: <https://jameshaytonphd.com/>.
4. Старостіна А.О. Маркетингові дослідження національних і міжнародних ринків: Підручник. К.: ТОВ «Лазарит-Поліграф», 2012. 480 с.
5. Тромпенаарс Ф., Хемпден-Тернер Ч. Четыре типа корпоративной культуры. Минск: Попурри, 2012. 528 с.
6. Авраменко О. О., Яковенко Л. В., Шийка В. Я Ділове спілкування: навчальний посібник. / За наук. ред. О. О. Авраменко. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ». 2015. 160 с.
7. Ковальов Б. Л., Павлик А. В., Федина С. М. Бізнес-комунікації : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2020. 113 с.
8. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. Київ : Видавництво «Освіта України», 2014. 289 с.
9. Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 176 с.
10. Переверзєва А.В. Інтернаціоналізація бізнесу та вихід на ринки ЄС: навчальний посібник для здобувачів ступеня доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «Економіка». Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 87 с.

Статті в наукових виданнях:

1. Ситник О.Ю. Розвиток корпоративної культури як засіб ефективної побудови соціального партнерства на мікрорівні. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/899/1/53.pdf>
2. Міхов Л.І. Сутність та зміст корпоративної культури. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2015. № 3 (31). С. 42-46.
3. Дмитренко М. Прояви корпоративної культури у площині філософської рефлексії. Релігія та соціум. 2013. № 3-4. С. 253-258.
4. Feigenbaum E. Is There a Difference Between Organizational & Corporate Culture? URL: <https://bizfluent.com/info-8371893-there-betweenorganizational-corporate-culture.html>.
5. Groysberg B., Lee J., Price J, Cheng J. Y., Groysberg B. The Leader's guide to corporate culture. Harvard Business Review. 2018. January-February. URL: <https://hbr.org/2018/01/the-culture-factor>
6. Cultural differences in business – are you aware of them? Passport to Trade 2.0. 2014. URL: <http://businessculture.org/business-culture/cultural-differences-in-business>.
7. Тарасюк Л.С. Проблема сучасної етики спілкування в контексті метаантропології. Гілея. 2014. № 6. С. 184 – 187.
8. Красніцька Г.М. Етично-ділові стосунки бізнесменів. Молодий вчений. 2016. № 4 (31). С. 310–313.

9. Руда М.В., Лев Н.Ю. Міжнародні бізнес-комунікації в системі інформаційного забезпечення підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2013. № 769. С. 182–189. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/23565>.
10. Гірняк К.М. Міжнародний етикет в діловому середовищі. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. 2013. Том 15. № 1 (55). Частина 5. С. 38–45.
11. Думанська І.Ю. Філософія ведення бізнесу з іноземними контрагентами в контексті їх ментальності: поради для фахівців ЗЕД. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Випуск 6. Частина 1. Серія: Економічні науки. С. 64–68.
12. Медведєва І.В. Концепції культури в міжнародному бізнесі. Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2017. Випуск 16. С. 58–63.

Інтернет-посилання:

1. Конфлікти, переговори, стреси і комунікації. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2010/osoblyvosti-manipulyatsiji-111svidomisty-u-v-protsesi-komunikatsiji/>.
2. Міжкультурна комунікація. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжкультурна_комунікація.
3. Моральна культура спілкування. URL: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/246811/mod_resource/content/1/тема%206%28ч2%29%20л.pdf.
4. Особливості ведення ділових переговорів. URL: http://posibnyku.vntu.edu.ua/et_st/p5-2.html.
5. Особливості маніпуляції свідомістю в процесі комунікації. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2010/osoblyvosti-manipulyatsijisvidomisty-u-v-protsesi-komunikatsiji/>.
6. Особливості письмового ділового спілкування. URL: <http://www.dilovamova.org.ua/177.html>.
7. Сутність і засоби невербальної комунікації. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/3467/97/>.

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Аспіранти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Аспіранти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до сесії не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються аспірантами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування автора оригінального тексту). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото,

¹ Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів і т.д. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на періоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857>

Виконавці індивідуальних завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Роботи, в яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перекладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються в ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>; наукометрична база Scopus: <https://www.scopus.com>; наукометрична база Web of Science: <https://apps.webofknowledge.com>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача з аспірантами є платформа Moodle. Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити аспірантів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на платформі Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа на пошту або у зазначені меседжери викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та курс.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2023-2024

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2023-2024 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. [\(061\) 228-75-50](tel:+380612287550)

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>